شار بیرناکاتەوە: هیچکات هێندەی ئێستا شار پێویستی ب□ بیرکردنەوە نەبووە..6.. ئازاد حەمە

بەشی شەشەمی ئایا ئێمە فەیلەسوفمان هەیە؟

شار، کە بیرکردنەوەی تیانەما گاڵتە بە نیشتیمان دەکات

شار بیرکردنەوەی تیانەماوە بۆیە گاڵتە بە نیشتیمان دەکات. لە شاری ب□ بیرکردنەوەدا، شاری تۆراو لە تێڕامان و تەنراو بە پەرتی و بەدبەختی دڵۆپێک خۆشەویستی ب□ نیشتیمان تیابەدیناکرێت. نووکی خامە لە شاری وادا سەری لێتێکچووە. بنمیچی ئەم جۆرە شارانە بێ هیوایی ڕایگرتوە؛ ئەمەی دەیڵێین ڕەشبینی نییە، دەرئەنجامی تەنهایی شارە.

شار، کە بە مێژووی خۆی نامۆ بوو، کە هەڵەی مێژوویی زۆری دەرهەق بەخۆی کرد، بێگومان دواتر زۆرینەی شار زوو زوو کولەمەرگانە ژیاندەکەن. لە شاردا مێژوو وەک بەدبەختی لێیدەڕوانرێت، بۆیە لە هیچ سوچێکی شارەوە بیری مێژوویی جێگای تێڕامان نییە.

شار ل□ بەرئەوەی، دەمێکە شرۆڤەی مێژوویی خۆی ناکات، گەیشتووەتە چڵەپۆپەی باوە□ بەخۆنەبوون و بێگانەپەرستی، ڕاهاتووە لەسەر قەیران، لەگەڵ قەیران هاوسۆزە. ئەم شارە قەیراناوییە، قەیرانی ڕۆشنبیرانیشی، لەبەر ئەو ڕقەی هەیەتی لە مێژووی خۆی، هەرگیز نانووسێتەوە. بۆیە ئەوی رۆژانە لە شاردا دەنوسرێت خودێکی ڕۆشنگەری دروستنەکردوە. وەکیتر، شار دەمێکە لەگەڵ ڕۆشنگەریی پەیوەندی قرتاندووە.

....

شاری ب□ بیرکردنەوە بیمارە

شار بیمارە. بیماریی شار دەرمانی تری پێویستە. کاتێک شار بیمار دەبێت و دەرمانسازی یان بیمارناسی، هیچپ□ناکرێت پێویستمان بە بیرکردنەوەیە لە خودی دەرمان، کە بۆ هیچپ□ناکرێت؟

شار؛ شاری ئێستای ئێمە، نایەڵێت لە فەلسەفە، کە بیرکردنەوەیە، وەک دەرمان لێیڕوانین. فەلسەفە دەمێکە دەرمانە؛ چەندین سەدەیە. لێ فەلسەفە، ئەم دەرمانە، لە دەرمانخانەکانی شاردا دەستناکەوێت.

شاری ئێمە لەو جۆرە دەرمانخانانەی نییە، کە وەک دەرمان لە فەلسەفە بڕوانێت.
دەرمانخانەکانی شار بەدەست سەرمایەدارە سیاسییەکانەوەن، ئەمانە ناخوازن فەلسەفە دەرمانبێت و فەیلەسوف دەرمانخانە بباتەڕێوە. هەر کە سەرمایەدارە سیاسییەکان لە فەلسەفەیان ڕوانی وەک دەرمان سەرمایەکانیان دەخەنە بەرمەترسییەوە. دەرمانخانە، کە بەدەست پارەدارەوە بێت، نەک پسپۆر لە نەخۆشیناسی و دەرمانساز شار ناتەندروستدەبێت. سەرمایەداری سیاسیی، کە ڕوو لە وەبەرهینان لە بواری دەرمانسازی دەکات پێش هەموو شتێک خۆو بە بیماری و پەکەوتەیی ئێمەوە دەبینێت.
....

فەلسەفە دیاردەیەکی شارییە

فەلسەفە، کە شای بیرکردنەوەیە، دیاردەیەکی شارییە. ئەوە تا کۆمارەکەی ئەفلاتون پێماندەڵێت فەلسەفە واتە شار؛ شاری بێ فەلسەفە شارێکە گشت دژەکان(بێ دادی، گەندەڵی، نەزانین، …) تێیدا بەسەر فەلسەفەدا زاڵدەبن.
شار ئەو شوێنەیە، کە فەلسەفە لەخۆدەگرێت. شار و فەلسەفە دەستلەملانن. شار پێویستی بە فەلسەفەیە و فەلسەفەش شار دەکاتە گۆڕەپانێک بۆ هێنانەکایەوەی ململانێی بەرهەمداری هزریی و گفتوگۆی نادوبارە و پێویست.
فەلسەفە دیاردەیەکی شاریی مرۆییە. لەو شوێنەی شار هەیە، پێویستە فەلسەفەش هەبێت. فەلسەفە کە دێتە شارەوە گومان، تێڕامان و ڕەخنە دەستپێدەکات. وەکیتر، فەلسەفەیەک لە شاردا گۆشەیکرد و هەقی بەسەر دەسەڵاتی سیاسیی و ئاینییەوە نەبوو فەلسەفە نییە. فەلسەفە کاتێک وەک فەلسەفە تەماشادەکرێت، کە بە چەنوچونە ڕۆژانەیەکانەوە سەرقاڵمانبکات و لە کێشەکانمان بدوێت.
کاتێک فەلسەفە دەبێتە دیاردەیەکی شاریی دەبێت لەوە بەئاگابین، کە شار پڕە لە دیاردەی داماو و نەگبەتەکان. ئەمە داوامان لێدەکات پرسیاری سیاسیی و کۆمەڵایەتیی و ئابووریی دروستکەین.

....

شاری بێ فەلسەفە شاری بێ بیریارە

شاری بێ فەلسەفە شاری بێ بیریارە. شار چ شارێکە حەز لە چارەی فەلسەفە نەکات، کتێبی فەلسەفیی تیایدا هەرزانترین کتێب بێت، شانۆکان، تابلۆکان، فیلمەکان، وانەکانی هۆڵەکانی زانکۆ، گفتوگۆی نێوان هاوڕێیان دوور دووربێت لە فەلسەفە؟؟ ئەوەی لەم بارەوە وەک وەڵام دەشێت بوترێت، ئەوەیە، کە دۆخی نالەباری فەلسەفە لە

شارەکانی ئەمەدا بەرهەمی ئەستا نییە، ئەم دەخە دیرەکی هەیە.
شار کە بە ئاگا بوو لە سەرچاوەی بیری یۆنانی و رۆمانی واتە ئەم شارە بیرمەندی نییە. شار کاتێک دەکارێت بڵیت بیرمەندم هەیە، کە ئەوانەی پێیان دەوترێت بیرمەند لەلایەک ئاشنابن بە سەرچاوەی بیری یۆنانی و ڕۆمانی و لەلایەکی تر خوێنەرێکی باشی مێژووی هزر و ئایینەکان بن. شاریش کە بیرمەندی نەبوو کاولگایە، باشترین شوێنە بۆ گەشەی نادادی و بێ وەفایی.
شاری بێ بیریار، شاری بێ بیرکردنەوەیە، شاری وا دین و دەوڵەتی لێکجیانەکردووەتەوە و ترسیشی لە جیاوازیی هەیە. لە شاری لەم شێوەیە ڕێنێسانس ناخوڵقێت، گەشە پەرت و پەرشوبڵاوە و ڕەوتی هزری جیاوازیش بوونی نییە؛ شتەکان هەموو هاوشێوەن؛ هاوشێوەیی بکوژی جیاوازییەکانە.
....

ناکرێت فەلسەفە نەبێت و فەیلەسوف هەبێت

ناکرێت فەلسەفە نەبێت و فەیلەسوف هەبێت. شاری بێ فەلسەفە شاری بێ فەیلەسوفە. باشە پێوەرە شارستانییەکان سەبارەت بە نەبوونی فەیلەسوف لە شار دا چیمان پێدەڵێن؟ ئەوەمان پێدەڵێن، کە ئەوە چ شارێکە بانگەشەی بوونی فەیلەسوفهە بوون دەکات و فەلسەفەی نییە!
شارە بێ فەیلەسوفەکان ڕاقەکاریان تیا بەرهەمنایەت. ماقوڵ نییە فەیلەسوف نەبێت و باشترین شیکاریش هەبێت. ناکرێت هزری فەلسەفیی نەبێت و توێژینەوەی فەلسەفیی هەبێت. شار و فەیلەسوف پێکەوە هەن. مێگەر هەر زوو پیرەمێردەکەی یۆنان(ئەفلاتون) نەیووت: فەیلەسوف دەبێت شار بباتەڕێوە. کوا شار قسەی فەلسەفیی بەهەند وەردەگرێت. لە شاردا، کە وتنی فەلسەفیی لە قەیراندا بوو، ئەوا لەو شارە کەی وتن لەژێرپرسیارە.
گەر لە شاردا فەلسەفە هەبێت جێگا فەراهەمدەبێت بۆ ناجۆر و جیاوازەکان، بۆ ئەوانەی لە ئەمە ناچن و ئەمەش، کە لە ئەوان ناچین. شار گەر شاری کۆکردنەوەی جیاوازەکان نەبێت شار نییە؛ مەرجەکانی شاربوونی تیانییە. هەر ئەو شارەی دان بە جیاوازییەکان ناهێنێت نە فەلسەفەی هەیە و نە فەیلەسوف.
....

شاری فەلسەفەدار ئازادی ڕەسەنی تیایە، نەک کۆپی

شار و ئازادی وەک شار و فەلسەفە دەستلەملانە. کە فەلسەفە لە شاردا هەبوو ئازادی هەیە؛ ئازادی ڕاستەقینە، نەک ئازادی گەندەڵکراو. ئازادی و فەلسەفە پێکەوە مانا بە بوونی شار دەدەن. شار بە ئازادییەوە جوانە. فەلسەفە دەتوانێت لە ئامدەبوونی شاردا گفتوگۆی ئازادی بکات.

ئازادی زەدەرێتیاکراو ئازادی نییە و فەلسەفە لێیبێگومانە. بەئەوەی شاریش بخرەتەژێرپرسیارەوە پێویستە فەلسەفە لە شاردا بوونی هەبێت. ئەمەش نایەتەدی تا ئازادی چەتری فەلسەفە نەبێت. ئەمەش لەبەرئەوەی ئازادی پارێزەری فەلسەفەیە و خودی فەلسەفەش لە گەرووی ئازاددا چرەدەردەکات.

....

فەلسەفە کە شاری جێهێشت شار پڕدەبێت لە کێشە

فەلسەفە کە شاری جێهێشت شار پڕدەبێت لە کێشە. هەنووکە شار لێوانلێوە لە کێشە. شاریش کە وابوو پێویستی بە فەلسەفەیە. وەکیتر، شار و ئەمەی کورد هیچکات هەندەی ئێستا پێویستمان بە فەلسەفە نەبووە. شار پڕە لە زۆڵە سیاسی، زۆڵە نووسەر، زۆڵە پەروەردەیی، تەکفیریی، مناڵەکانی نیولیبرالیزم، دەخوازەکانی سەیال میدیا، زۆڵە ژورنالیست، سیاسی چەنەباز و داوەنپیس و سەرمایەداری بێ ئاگا لە واتای سەرمایە و مافەکانی کرێکار.

شار موحتاجی فەلسەفەیە. کێشەکانی شار، شار ناچاردەکات کاری بە فەلسەفە بێت. شار، کە بێ کێشە بوو فەلسەفەی ناوێت. لەو شوێنەی فەلسەفە هەیە، کێشەیەک بوونی هەیە. فەلسەفە هەیە تا کێشە دەستنیشانبکات؛ بەدوای چارەسەر و وەڵام بۆ کێشەکان بگەڕێت.

....

بیرکردنەوەی شاری ئێستای ئەمە فەلسەفی نییە

ئەو نەختە بیرکردنەوەیەی لە شاردا هەیە فەلسەفی نییە. فەلسەفی بوایە بیرکردنەوەی بەدوا دەهات، پرسیار دروستدەبوو و تەڵامان لێرە و لەوێ گڤەی دەهات. بەرپرسیارێتی بیرکردنەوەش دروستنابێت شار بە فەلسەفە بێت.

مێژووی گەشەسەندنی بیری فەلسەفی لە شارەوە دەستپێدەکات. ئەو مێژووەش لە دەرەوەی بیرکردنەوە نییە. بیرکردنەوە و شار یەکتر بەرەو پێشەوەدەبەن. بیرکردنەوە شار دەگۆڕێت. شار بە بیرکردنەوە جێگیرە، وەستاوە.

شار شوێنی چالاکیی مرۆییەکانە. ئەوە شارە، کە دواجار کردە داهێنانییەکان دەخاتەڕوو. داهێنان لە شاردا وێنەیەکیتر لەسەر شار دروستدەکات؛ بیرکردنەوە بەرەو ئاستێکیتر دەبات. خودی سەرهەڵدانی بیرکردنەوەی فەلسەفیش بەشێکە لەم پرۆسەیەیە لە شاردا.

....

شار و داهێنان

ئازاربەخش و پێکەنیناویشە شار پشت لە فەلسەفە بکات. سەیرە، شار

پ□یوا□ب□ت بێ فەلسەفە میدیا، شانۆ، موزیک، سیاسەت و داد تیایا سەروەردەبێت و بێ فەلسەفە زانکۆ، پەروەردە و نێوەندەکانی توێژینەوە کارەکانیان بەڕێوەدەچێت.
بیری فەلسەفیی ڕاستەقینە کۆی بیرە داهێنییەکانی شارە. شار مۆڵگەی داهێنانە، بنکەی چەنوچونە ڕەخنەییەکانە. لە شاردا سینەما، شێوەکاری، بالێت، شانۆ، ئۆپێرا گەشەدەکات. ئەم بوارە داهێنانیيانە توانای بیرکردنەوە لە شاردا بەرەو ئاستێکیتر دەبات.

....

کاتێک شار بیرکردنەوەی فەلسەفیی بچوکدەکاتەوە

شاری سیاسیی و ئایینیی (لاهوتیی) بیرکردنەوەی فەلسەفیی بچوکدەکاتەوە. شاری ئێمە بەئاشکرا والە پرسیاری فەلسەفیی، بیرکردنەوە دەکات بچوکبکرێتەوە بۆ پرسیاری ناسنامەیی سیاسیی یان نەتەوەیی یان ئایینیەکان. ئەو بیرکردنەوەیەی بەو پرسیارانەوە سەرقاڵدەبێت لۆکاڵی و سادە دەبێت. بۆیشە شار بێ بیرمەندە. بیریار لەناو ئەو جۆرە ژینگەیە دروستنابێت، کە بە پرسیارە بچووکەکانەوە سەرقاڵە.
بەرژەوەندی شاری ئێستای ئێمە ئەوەیە، کە شار نزیکبێتەوە لە شەڕە قسەی سیاسیی و ئایینیی تەکفیریی و سەلەفیی. شاری ناساغ لەزەت لەوە وەردەگرێت، کە شار لە دۆزی خۆی بیرنەکاتەوە. شارێیک، کە دۆزی خۆی نەخستەژێرپرسیارەوە؛ کە لە شاربوونی خۆی تێڕامانینەکرد، ئەو شارە جێگای متمانە نییە. شار پێویستە دڵسۆزی خۆی بێت. شارێک بەرامبەر بە دیرۆکی خۆی بەوەفا نەبوو؛ کاری لەسەر دۆخی شاربوونی خۆی نەکرد، هی ئەوە نییە هیوای لەسەر هەڵچنرێت. شاری لەم شێوەیە بەربەستە لەبەردەم بیرکردنەوەی فەلسەفیی.
....

شاری دوای ڕاپەڕین

شاری دوای ڕاپەڕین بیردەکاتە؟ بەڵێ بیردەکاتەوە، لێ لە چی؟ ئەوەی شاری دوای ڕاپەڕین بیریلێکردوەتەوە بە چی گەیاندین؟ بە زۆربوونی حیزب، بە زۆڵەژۆرنالیست، بە سیتی دروسکردن، بە کۆمپانیای حیزبی، بە زۆربوونی کۆمیتە و بە سەرەڕۆیی سیاسیی گەیاندین.
شاری دوای ڕاپەڕین بێ هیوایکردنین لە دروستبوونی وتارێکی ڕونا کبیریی فەلسەفەدار. نوسینەزبڵ زیادیکرد، چاپخانە و کتێبفرۆشی زۆر و زۆر بوون، ئەڵبەتە بێ ئەوەی فەلسەفە خاڵی هاوبەشی نێوان زانکۆ و چاپخانەکان بێت. لە دوای ڕاپەڕینەوە هەڵەنەبین نزیک ملیۆنێک سیمپۆزیۆم، هۆرکشۆپ، مێزگرد، کۆنفرانس، پانێل و گفتوگۆ سازکراوە بێ ئەوەی فەلسەفە لەناویان بخولێتەوە، بێ ئەوەی فەلسەفە

زمانی هەنینەوە و داڕشتنی کار و سەمینارەکان پێکبهێنێت.
گشت گفتوگۆکانی ئەو سیمپۆزیۆم، هۆرکشۆپ، مەزگرد، کۆنفرانس، پانێلانە چییان بەرهەمهێنا؟ دژی پەروەردە، تەندروستی، بەڵاوبوونەوەی ناساغی و بیماریی کوشندە، ژینگە، مناڵ، باری پیر و خانەنشینی خستە ژێرپرسیارەوە؟ ئەوەی بەرباسخست بۆ سیاسیی هەم سیاسییە هەم سەرمایەگوزار و بگرە ڕوناکبیریشە؟ بۆ ژن دەکرێتە فیگەر و دەشکرێتە کاڵا؟ ئەوەی گرنگی پێنادرێت پیرە. لاوانیش دۆخیان لە پیرەکان باشترنییە؟
....

شاری ئێمە شوێنێک نییە بۆ ڕەتکردنەوەی گریمانەکان و وەڵامە ئامادەکراوەکان

شار گریمانە و وەڵامی ئامادەکراو بەرهەمدێنێت؛ ئێمەش لەبەر بێ هزرییە شار پرسیاری نوێ ناکات و پرسیاریش خولیای دۆزینەوەی وەڵام نییە. کاتێک شار شوێنێک نەبوو بۆ ڕەتکردنەوەی گریمانەکان و وەڵامە ئامادەکراوەکان ئەوکات بەڵگەمەندی و بیانووهێنانەوە بێها دەبێت. لۆژیك، کە هونەر و زانستی بەکارهێنانی ئاوەزە ، بڕیارێکی ژیرانەشە لەسەر چی هەڵەیە و چیش ڕاستە، لە شارەکانی ئێمەدا نالۆژیک حاکمە و پێویستیش بە بەڵگەهێناوە یان دژە بەڵگە بوونی نییە.
قەدەغەکردن لە شاردا کاتێک دەستپێدەکات، کە فەلسەفە کۆچیکرد بێت. لەبەرئەوەی فەلسەفە لەسەر بوون و بوونەوەر قسەدەکات، کار لەسەر شیکاریی و گومان دەکات. شار، کە نەیتوانی گومان بەخۆبکات خۆی لەسەر پاساوی بێ بناغە و بەڵگەی دور لە ڕاستی ڕادەنێت. ئێمەش پرسیاری بۆش و وەڵامی ژەنگاوی بەدوای خۆیدا دێنێت.
....

کە لە شاردا بیرکردنەوە نەما شیعر، شانۆ، هونەری خراپ باودەبێت

چەند دیاردەیەکی کوشندەیە، کاتێک لە شاردا بیرکردنەوە نامێنێت و شیعر، شانۆ، هونەری خراپ دێنەکایەوە. ئێمە ناکرێت وەک کێشەیەکی لاوەکی شار ببینرێت. ئەو بوارانە کردەیەکن لە بیرکردنەوە، گەر ئەوە وەزعیەتی شار بێت، کە پێشتر باسکرا، لەسەرەخۆ شیعر، شانۆ، هونەر لە ئاستێکی نادرەوشاوەدا دەبن.
تیشک خستنەسەر دۆخی بیرکردنەوە لە شار بە ئاوەدانەوە لە ئاستی شیعر، شانۆ، هونەر تێنەگەیشتن لە ئاسۆی شار دروستدەکات. مخابن، کاتگەلێک هەبووە ئەم شارەی ئێستامان ئەدەب تیایا لە ترۆپک دا بووە، نووقمی ناو ژینگەیەکی کولتوری بووە. کەچی ئێستا شار ڕقی لە

بەرھەمەکانی خۆیەتی.
کەشکی ئەدەبیی ئەستامان لە شار هی لەمەوبەرە. بەرلەوەی ئەم ئەستایە بێت بە سەلیقەوە ئەم کەشکە دروستکراوە. خۆ پێشتریشمان پێبووە لە ناخۆشگوزەرانی، نەهامەتیی و ژیانێکی سەرسەختانە، بەڵام ئەو دەمە هێشتا بیرکردنەوە مابوو؛شار ئەو کات پڕ بوو لە بیرکردنەوە.
سەرئەنجام، زیادەڕۆییە ساتەوەختی ئەستامان لا پڕبەرهەمدار بێت. تاکە شتێک شار پێوەی سەرقاڵە دیاردەی سێکسیزم و پارەگەراییە. گەر شیعر، شانۆ، هونەری ئەستامان بەگژ ئەم دوو دیاردەیەدا نەچێتەوە مشەخۆردە بێت لەسەری بیرکردنەوەی پێشوومان.
....

شار و شارەوانی پەیوەندیان زۆر خراپە

شار حەوسەڵەی بیرکردنەوەی نەماوە و شارەوانیش بە بیرکردنەوە هەنگاو دەنێت. هاوکات شار و شارەوانی لای ئێمە پەیوەندیان زۆر خراپە. شار بە قسەی شارەوانی ناکات و لە مێژووی شاربوونی خۆیشی تێناگات. شار بە گوێدانە خۆی گەشەدەکات، شارەوانیش مامەڵەی بێگانە لەتەک شاردا دەکات. شار لە شارەوانی یاخییە، چونکە شارەوانی شار بە مەبەستی سیاسیی و بازرگانیی خۆی بەکاردەبات.
شار و شارەوانی دژی جوانیین؛ دژی ژینگە و ڕێکخستنن. کەش و هەوای سیاسیی شاریش لەوبارەوە هاوکارە. شار، کە لە جوانی خۆی حاڵینەبوو، کە بایەخپێدەرنەبوو بە سروشت و ئاو و هەوای خۆی، گومانیناوەت ناتوانێت خۆی خۆشبوێت. خۆشەویستی شارەوانی بۆ شار بە لافیتە و گوزارەی نەتەوەیی کاتیی پینەناکرێت؛ شارەوانی دەبێت لە تەلار تێبگات، لەوە حاڵیبێت تەلارسازی قاچێکی لەناو جوانناسییە.
دیاردەکانی شار دوژمنی بیرکردنەوەی جوان و باشن. کێ بوون ئەوانەی شاریان بەم دەردەبرد؟ ئەوانەی ناهێڵن شار بیربکاتەوە. شار،کە جوان نەبوو، کە دژە جوانیبوو ئەوکات بیرکردنەوەی پەروەردەیی و بیریی ژینگەپارێزیی بێبەهادەبن. شار بەمجۆرە بێت، نە لێبووردە دەبێت و نەش لە مانای دراوسێی و هاورێیەتی تێدەگات. شاری ئەستامان بووەتە، کراوەتە، موڵکی پەلێک سیاسیی و بازرگانیی لادێی ناشاریی، کە ڕقیان لە شارە؛ لە واتای شاربوون و جوانکاریی شار تێناگەن. ئەم پەلە لەوە حاڵی نیین، کە شار شوێنی سینەما، بالەت، شانۆ و ئۆپێرایە.
سەرئەنجام، شارەوانی، بە مەبەستی سیاسیی خۆی، گوشاردەخاتەسەر شار. ئەمەش پێگەی شار لاواز دەکات و پەراوێزکارییش لە شاردا دەگەیەنێتە ترۆپک؛ مخابن شاریش لەوبارەیەوە پرسیارناکات. شار

تائێستا لەوە تێنەگیشتووە لەسەر بنەمای ت□□س□ندنەوە گەشەناکات. شارەوانی سەرقاڵی شتی ژێر بەژێرە؛ ئەم دیاردەیە فرە زیادیکردوە، شاریش لە گۆڕانکارییە خێراکان، کە شاریان قۆزتووەتەوە، تێڕامانناکات.

سەرنج: بەشی شەشەمی ئایا ئێمە فەیلەسوفمان هەیە؟

هەرێمی کوردستان بازاڕێکی گەورەی سەرمایەی جیهانی ، و خراپی ژیان و گوزەرانی خەڵکی چەوساو□!.. م . سابیر

مەسەلەی دواکەوتن و نەدانی مووچەو پاشەکەوتکردنی مووچە ، بۆتە تارمایییەکی ڕەش بەسەر سەری چینە هەژارو کەمدەرامەتەکانی خەڵکی کوردستان لەو ناوچەیە . ئەم سێبەری تاغوتەی کە بەسەر سەری خەڵکی چەوساوەوە دانراوە، گەلێک هۆی ئابووری، سیاسی ، وە ئەمنی ، وە هەروەها ستراتیجی گەمژاندنی خەڵک و دوورخستنەوەیان لە خەباتی چینایەتی بنەڕەتی هەیە ، کە ڕەنگە لەم کورتە باسەدا مۆڵەتی ئەوەمان نەبێت بچینە سەر ووردەکاریەکانی ئەم هەلوومەرجە وە ئەم سیاسەتە دیاریکراوە.

بەڵام وەک سەرنجێکی سەرپێی ئەوەمان بۆ دەرئەکەوێت ، کە :

یەکەم ؛ سیاسەتی پێکھێنانی حومەتێکی تائیفی و ەقەومی و مەزھەبی لە عێراق ، خۆی لە خ□ی□دا ستراتیژیەتێکی گەورەی ئیمریالیزمی ئەمریکاو سەرمایەداری جیهانی لە پشتەوە بووەو تا ئێستاشی لەسەر بێت.
دووەم ؛ دانانی ئەم جۆرە حوکومەتە تائیفیە ، بەمانای پێدانی مافی ڕەوای خەڵکی کوردستان نیە، کە بتوانێت سەربەخۆیانە ئیدارەی خۆی بدات.
سێیەم ؛ لە ڕواڵەتدا وەک گەمەیەک یان پلانێکی سیاسی نێوان

دەسەڵاتداریەتی هەرێم و بەغدا بەتە بەرچاو ، بەڵام لە بنەڕەتدا خودی تەواوی دەسەڵاتدارانی بەکرێگیراوی کوردو عەرەب و تورکومان و ە ئەوانی تریش ، هەر هەموویان هاوپەیمان و شەریکی یەکترن لە دابەشکردنی دەسەڵاتی سیاسی و داهاتی ئابووری عێراق وە کوردستانیش ، وە بە ئەنجامدانی ئەو سیاسەتە مەرکەزیانەی خۆیان وەک لەسەرەوە ئاماژەمان پێکرد ، جۆرێک لە ناتەبایی و ناکۆکی ڕووکەشیانە و سەرلەشێواوی و تەپوتۆز و کۆبەرکردنی جەماوەر پیادە ئەکەن ، وە وای نیشان ئەدەن کە بەرژەوەندی نەوان دەسەڵاتدارانی هەرێم و دەسەڵاتی بەغدا، دوو شتی جیاوازو ناکۆکن بەیەکتر .

چوارەم ، لای هەمووان ئاشکرایە کە خودی حیزبە چەکدارەکانی کورد پشتیوانی سەرەکی ئەمریکیەکان بوون، بە پلەی یەکەم ، وە دواتریش حیزبە شیعەکانی بەرەی موقاوەمەت ، بەکرێگیراوی ڕاستەوخۆبوون لە جەنگی ئیمپریالیستانەی ئەمریکاو ڕۆژئاوا دژ بە عێراق و کوردستان ، وە تا ئێستاش ئەوان سەرخەتی تەواوی ئەو سیاسەتەی ئەمریکا دەستوورێک کە بە عێراق و حوکومەتی مەرکەزی داناوە لە بەغدا ئەبەن بەڕێوە .

پێنجەم ؛ خودی کەمەکی ئەمریکیەکان وە ئیمپریالیزمی جیهانی کە ناوچەی هەرێمی کوردستان بکەن بە نموونەیەکی دەسەڵاتداریەتی بەناو دیموکراسیانەی ڕۆژئاوا لە ناوچەکە، وە بیگۆڕن بە ناوچەیەکی ستراتیژی و بنکەیەکی موخابەراتی و چەقی ئاڵوگۆڕی سەرمایە لە ناوچەکەدا ، وە لە ڕووی پێشکەوتنی ئینفراستوکتوریەوە واتە گەشەی میعماری و دروستکردنی ناوەندە ڕەفاهیەکان بە خودی سەرمایەدارانی بیانی و ناوخۆیی ، کراونەتە هەیەک و ئامرازێکی بەراوردکارانە لە بەرامبەر بە مۆدێلی حوکومڕانیەتی شیعەو ئێران بەتایبەتی لە ناوچەکانی ناوەڕاست و خوارووی عێراق، واتە ئەم جیاوازی گەشەی میعماریە ی هەرێم نیازێک و ئامانجێکی ستراتیجی سیاسیانەی ئەمریکای لە پشتەوەیە .

شەشەم ؛ دواخستن و پێنەدانی مووچەو ، گەڕینی بە کێشەیەکی سەرتاپاگیری ناوچەکە ، لە پەناو زیندووڕاگرتن و گەشەپێدانی بیروبۆچوونی ناسیۆنالیستی و شۆڤێنیستی نەوان نەتەوەی کوردو عەرەبە و ، وە ڕەنگە گرتنە لەهەر هاوخەباتیەکی هاوبەش لەبەرامبەر خودی تەواوی دەسەڵاتدارانی بەرژو – کەمبرادەری کوردو وعەرەب و نەتەوەکانیتر .

لە لایەک دەسەڵاتدارانی هەرێم لە پەناو گەیشتن بە ئیمتیازاتی زیاتری خۆیان ، وە دەستگرتن بەسەر تەواوی خێرو بەراتی ئەو ناوچەیە ، کە بواری ئەوەیان بە نەماوەتەوە ، مووچەو خەرجی ژیانی

خەڵک و خزمەتگوزاریە گشتیەکان پێشکەش بە جەماوەر بکەن ، تاوانی نەدانی مووچە ئەگەڕێنەوە بۆ خودی دەسەڵاتداریەتی مەرکەزی ، ئەم کێشەیەش لە سەر بنەمای ئەو ناکۆکیانە هاتەتە ئاراوە ، کە پەیوەندیان بە پشکی بودجەو داهاتی هەرێم لە بودجەی گشتی عێراقدا بەگوێرەی ڕێژەی دیاریکراوی دەستووری عێراق ، لە بەرواردا بە داهاتی نەوت و گازو گومرگی دەروازەکان و داهاتەکانی تری ناو خودی ناوچەکانی هەرێم ، کە ئەچێتە دەستە دەستی دەسەڵاتدارانی هەرێم خۆیانەوە ، کێشەی ململانێکی گەورەی ڕەوتە شۆڤێنیستیەکانی ناو دەسەڵاتی مەرکەزی دروستکردووە ، لە بەرامبەردا دەسەڵاتێکی قەومی کۆنەپەرست و کەمتەرخەم و مشەخۆر دژ بە جەماوەری خەڵکی هەژار و کارگەرە لە هەرێم .

هەروەها هەوڵەکە لەلایەن حوکومەتی بەغداوە ، بۆ ڕاکێشانی ڕاوبۆچوونی خەڵکی کوردستان و هەرێم ، بە لایەنگریکردن لە سیاسەتێکی شۆڤێنیستانە دژ بە خودی خەڵکی هەرێم خۆی ، لە بەرامبەر هەر فەسادێکی ئیداری و فینانسیی کەلە هەرێم ئەنجام ئەدرێت لەلایەن سەرانی دەسەڵاتدارانی ئەو ناوچەیە ، وە داهاتی ئەو ناوچەیە ئەچێتە گیرفانی توێژێکی دیاریکراوی چینە داراکانەوە .

لە سەرجەم کەی تەواوی ئەم هەنگاوانەو ئەم سیاسەتە ئیمپریالیستیانەو گەشەو دەستگیرەیی ئەحزابی قەومی حاکم لە هەرێم و مەزهەبی و تائیفی لە بەغدا ، ئامانجە سەرکیەکەی ئەوەیە کە دەسەڵاتداریەتی ئەمریکاو ئێران بە گوێرەی تای تەرازووی سیاسەتە نێودەوڵەتیەکان لە ناوچەکە بپارێزن و درێژە بەم جۆرە مۆدێلە لە حوکمڕانیەتێکی تائیفی و مەزهەبی و فیدراڵیەتێکی ڕوکەشانە ، بدەن لە عێراق و هەرێم ، ئەمە لە لایەک ، لەلایەکی ترەوە بتوانن ڕێگری بکەن لە گەشەی هزرو بیری سۆسیالیستی و ڕادیکاڵانە بدەن لە کۆمەڵگادا ، وە خودی جەماوەری کارگەرو چەوساوەکان دوور ڕابگرن وە سەریان نەپەرژێتە سەر ئەوەی کە خەباتی هاوبەشانەی خۆیان دژ بە سەرجەم سەرمایەدارانی کوردو عەرەب ڕێکبخەن ، وە کۆمەڵگا تاسەر لەم سەرگەردانیەتە بهێڵنەوە.

سابیر . م

٢٤ / ٨ / ٢٠٢٤

دارایی عێراق داوای لیستی مووچەی مانگی 8ی هەرێم دەکات – خەڵک میدیا

ئاشتبوونەی رەنگەکان.. رەزا شوان

رۆژێک رەنگەکان، لە شوێنێکدا بە یەکتری گەیشتن. هەر رەنگێک بە شان و باڵی خۆیدا هەڵیدا و خۆی بە (شاڕەنگ) دەزانی.
زەرد: من رێزێکی تایبەتیم هەیە، چونکە من رەنگی زێڕم، رەنگی گەنم و لیمۆم. بە شانازیشەوە دەڵێم، رەنگی رۆژەکەی سەر ئاڵای کوردستانم.
سەوز: زۆر کەس هۆگری جوانی منن. چونکە من رەنگی بەهارم، رەنگی هیوا و ئومێدم. رەنگی ژیان و ژیانەوەم. رەنگێکی پیرۆزم. دڵخۆشەم کە یەکێکم لە چوار رەنگەکەی ئاڵای کوردستان.

سوور: من رەنگی لاوی و جوانیم، رەنگی شۆڕش و راپەڕینم، رەنگی گەرمی و ئاگرم، رەنگی گوڵاڵەی سوورە و گوڵە ئەرخەوانم. بە خۆهەڵکێشان، من رەنگی ژیانم.
شین: من رەنگی ئاسمانی بێ کۆتاییم، رەنگی ئاو و رووبار و دەریا و ئەقیانووسەکانم، لەلای زۆر کەس رەنگێکی پەسەند و جوان و ناوازەم.
سپی: من رەنگی ئاشتی و دڵپاکیم، رەنگی کراسی بووکێنیم، رەنگی بەفرم. رەنگی پەلکە جوانەکانی گوڵە نێرگز و گوڵە حاجیلەم، بۆیە خۆشەویستی هەمووانم.
هەریەکەش لە رەنگەکانی، وەنەوشەیی و پەمەیی و قاوەیی و پرتەقاڵی و شەکەری و خۆڵەمێشی و رەش، ئەوانیش کەمیان نەوت و بە جوانی و بە شان و باڵی خۆیاندا هەڵیاندا و خۆیان بە شاڕەنگ دەزانی.
رەنگەکان لەسەر ئەوەی کە کامیان شایەنی نازناوی (شاڕەنگ)ە، بوو بە مشتومڕ و هەرایان و لە یەکتری زویر بوون.
لەم کاتەدا، منداڵێکی رووخۆش و چاوگەشی کورد، چووە نێوان رەنگەکانەوە. تەنووسی وێنەکێشانەکەی و پاکەتێک پێنووسی رەنگاوڕەنگی بەیەککردنی لە جانتاکەیدا دەرهێنا. لەسەر لاپەڕەیەکدا، بە پێنووسەکی رەش، وێنەی دیمەنێکی کێشا. وەرزی بەهار بوو. منداڵەکە دەستی بە رەنگکردنی

تابلۆکەی کرد. قەد پاڵی زنجیرە چیاکانی سەوز و قاوەیی کرد، سەر لووتکەکانیانی سپی کرد. دەشتی دامێنی چیاکانی سەوزکرد. بە گوڵاڵەسوورە و ئەرخەوان و نێرگز و بەیبوون و مینا و وەنەوشە و گوڵەزەردە و بە چەندین گوڵی جوانی رەنگاوڕەنگی تر رازاندییەوە. ئاوی جۆگەکە و ئاسمانی سەرووی شاخەکانی شین کرد. لە نێوان دوو لووتکەی زنجیرە چیایەکەدا، خۆرێکی گەشی تیشک زێڕینی بە رەنگی زەرد کێشا. لە دامێنی زنجیرە چیایەکەدا، وێنەی گوندێکی قەشەنگی کێشا. هەریەکە لە خانووەکانی گوندەکەی بە رەنگێک رەنگکرد. پەلکە زێڕینەیەکی کەوانەیی حەوت رەنگی، لە ئاسمانی گوندەکەدا کێشا. لە سەربانی قوتابخانەی گوندەکەشدا، لە قەدی سەرووی ستوونێکی داری زۆر بەرزدا، ئاڵای رەنگینی کوردستانی بە هەر چوار رەنگەکەی کێشا. منداڵەکە تابلۆیەکی رەنگینی زۆر جوانی، بە هەموو رەنگەکان رازاندەوە. لەژێر تابلۆکەیدا نووسی "دیمەنێکی کوردستان". ئینجا لەپێشی رەنگەکاندا هەڵیواسی. رەنگەکان کە ئەو تابلۆ رەنگینەیان بینی. زۆر سەرسام بوون! هەستیان بەوە کرد، راستە کە هەر رەنگێک جوانی و دەخوازی خۆی هەیە، بەڵام کە پێکەوە بن، جوانتر و رەنگینتر دەبینرێن و دەبن بە تەواوکەری یەکتری.
رەنگەکان دەستیان خستە ناو دەستی یەکتری و ئاشتبوونەوە. چەپڵەیەکی قایمشیان
بۆ ئەو منداڵە هونەرمەندە بلیمەتە و بۆ تابلۆ جوان و رەنگینەکەی لێدا.

دزی شەریف و نیشتمانفرشی دز..
وەرگێڕانی: نەوزاد بەندی

شاعیر و نووسەری پاکستانیی میرزا ئەدیب ، کە لە ساڵی 1999 دا کۆچی دوایی کردووە ، لە ووتارێکیدا ئەڵێ :
لە کارێکەم دەرکرابووم ، بەڵام مانگانە بڕێ پارەیەکم بۆ دایکم ئەنارد ، بەڵام ئەو مانگە تەنها 9 ڕوپیەم پێ بوو ، لە زەرفێکی

نامەدا دامنابوو ، ناونیشانی دایکمی لەسەر بوو ، بە نیاز بووم لە ڕێی پۆستەوە بۆی بنێرم ..
کە لە پاسەکە دابەزیم ، ئەبینم زەرەفەکە لە گیرفانمدا نەماوە و دزراوە ..
هەرچەندە 9 ڕوپیە زۆر کەم بوو ، بەڵام لەو کاتەدا کە بێ ئیش بووم ، زۆر بوو ، بە تایبەت بۆ دایکم کە زۆر کەمدەست بوو ..
ئەوەی بە لامەوە سەیر بوو ، پاش چەند ڕۆژێک نامەیەکم لە دایکمەوە بۆ هات، پێش ئەوەی نامەکە بکەمەوە توشی دڵەڕاوکێ بووم، دڵنیا بووم لەوەی دایکم گلەیی ئەوەم لێ دەکات کە بۆچی پارەی مانگانەم بۆ نەناردووە ، کەچی کە نامەکەم کردەوە ، نوسیبووی : زۆر سوپاس کوڕی ئازیزم بۆ ئەو 50 ڕوپیەی بۆت ناردووم !!

سەرم سوڕما ، ئاخۆ کێ بێ 50 ڕوپیەی بۆ دایکم ناردبێ ؟
پاش چەند ڕۆژێک ، نامەیەکی ترم بە دەست گەیشت ، کە بە خەتێکی ناشیرین نووسرا بوو ، بەو حاڵە جا ئەخوێنرایەوە ، تیایدا نووسرابوو : (ناونیشانەکەتم لە زەرفی نامەکەتا دۆزییەوە .. کە گیرفانتم بڕی و نامەکەتم خوێندەوە ، دایکم و دایکتم بیر کەوتەوە ، هەر بۆیە 41 ڕوپیەم خستە سەر 9 ڕوپیەکەت و ناردم بۆ دایکت ، چونکە ناکرێ دایکت بە برسێتیی بتلێتەوە ..
نەمویست گوناهی تۆ و دایکیشت هەڵبگرم !!)

بە ڕاستی لە سەردەمێکدا ئەژین هەندێک دز زۆر لەوانە شەریفترن کە دروشمی نیشتمانپەروەریان ب□رز کردو□ت□وە و هیچ بەزەییەک و لێپرسراوێتییەکیان تێدا بەدی ناکرێت و .. هەست ناکەن بە برسێتی مرۆڤ و تەنها بۆ خۆیان ئەژین و ئەدزن و گیرفان پڕ دەکەن .

—— وێنەکە ، وێنەی نووسەری پاکستانیی میرزا ئەدیبە ——

30ی ئـــــــاب رۆژی جیهـــــــانی بێسەرووشوێنکراوان

ئەمرۆ 30ی ئــاب رۆژی بێســەروشوێنکراوانە لە جیهــان, کوردســتانیش هەرێمێکە لە وڵا تێك چ خۆی و چ عێراق یەکێکە لەو 80 وڵا تەی جیهان

کە هاووڵاتیانی تێدایە بێسەروشوێنکراون بەهۆکاری سیاسی.
لە جیهاندا ژمارەی بێسەروشوێنکراوان بە 52250 کەس دیاریکراوە, ئەوانەن تۆمارکراون لە ناوەندە جیهانییەکان بە تایبەت نەتەوە یەکگرتووەکان و خاچی سوری جیهانی و هاوپەیمانی جیهانی دژ بە بێسەرو شوێنکردن و …. لە کاتێکدا تەنها ژمارەی بێسەرو شوێنکراوانی ئەنفال و بارزانی و فەیلی و ئێزیدی و …چەندین بەرابری ئەو ژمارەیەیە, تا ئێستا ژمارەیەکی زۆر کەمی نەبێت چارەنووسیان دیارینەکراوە, تەنانەت ئەو روفاتانەی دۆزراوینەتیشەوە بەهۆی نەناسینەوەیان بە بێسەروشوێنکراو هەژمار دەکرێن, بە شێوەی گشتی ژمارەی بێسەروشوێنکراوان لە جیهان خۆی دەدات لە زیاتر لە 50 ملیۆن کەس, هەروەها لە 30 وڵات زیندانی نهێنی بوونی هەیە, لە ناویاندا لە عێراق.
بێسەروشوێنکردن تاوانێکی زەقی مافی مرۆڤ و یاسای نێو دەوڵەتی و جاڕنامەی گەردونی مافی مرۆڤە, بە پێی پەیمانامەی رۆما دەچێتە چوارچێوەی تاوانی دژ بە مرۆڤایەتییەوە, کات و شوێن تاوانەکە بە زیندویی دەیهێڵێتەوە, بنەماڵەی قوربانی مافی قەرەبوو و زانینی راستییەکانیان هەیە, هیچ دەسەڵات و گروپێك مافی بێسەروشوێنکردنی هاووڵاتیانی نییە, کە تاوانکار بە پێی یاسای نێودەوڵەتی نابێت لە سزا رزگاری بێت.
بێسەرو شوێنکردن پێشێلی مافی یاسایی تاك,مافی ئازادی و ئاسایش, مافی ئەشکەنجە نەدان , مافی ژیان, مافی ناسنامە, مافی دادگاییکردنی دادپەروەرانە, مافی قەرەبوکردنەوە, مافی وتنی راستییەکان, مافی ئابووری, کۆمەڵایەتی, رۆشنبیری, مافی ئاستی ژیان, مافی تەندروستی و فێربوون, مافی کەرامەت و داوالێبوردنکردنی قوربانی ..ە.
لەم بۆنەیەدا وێڕای ئیدانەکردنی بوونی سەدان دیاردەی بێسەروشوێنکردن بەهۆی عەقیدەی سیاسییەوە لە باشووری کوردستان و دەیان هەزار لە پارچەکانی دیکەی کوردستان لە لایەن رژێمە دکتاتۆرییەکانی ناوچەکەوە, داواکارین :
1- پێویستە لیستی ناوی بێسەروشوێنکراوان, هۆکاری بێسەروشوێنکردن و هۆکاری مردن, شوێنی مردنیان بڵاو بکاتەوە, ئەوانەشی ماون ئازاد بکرێن.
2- شوێنی کۆکردنەوەی بێسەروشوێنکراوان بپارێزرێت و بە یاداوەری بێسەرو شوێنکراوان و دروست کردنی مۆنمێنتی یاداوەریان.
3- بە یاسا بێسەروشوێنکردن لە کوردستان و وڵاتانی ناوچەکە قەدەغە بکرێت.
4- داوای لێبوردن لە بنەماڵەکانیان بکرێت و پەیمانی دوبارە

نەکردنەوەی تاوانی لەو جۆرە بدرێت.

5- روفاتی قوربانییەکان بگەڕێنرێتەوە بۆ کەسوکاریان.

6- قەرەبووی ئابووری کەسوکاریان بکرێتەوە بۆ ماوەی رابردوو, ژیانێکی شەرافەتمەندانەیان بۆ دابین بکرێت لە روی دارایی و خوێندن و چارەسەری تەندروستی.

7- مافی کەسوکاری بێسەروشوێنکراوانە هەموو راستییەکان لە سەر بێسەروشوێنکردنی رۆلەکانیان بزانن, تەواوی زانیارییەکانیان لە بەرواری بێسەروشوێنکردنەوە بۆ ئاشکرا بکرێت.

8- بە یاسا پارێز بەندی بە کەسوکاری قوربانیان, پارێزەرەکانیان, رێکخراوەکانیان دیاریبکرێت بۆ وتنی راستییەکان و داکۆکیکردن لە مافەکانیان.

9- پێویستە زیندانەکان سجلی هاتووان و دەرچوانی هەبێت, هیچ کەسێك لە دەرەوەی زیندانە فەرمییەکان زیندانی نەکرێن و بوونی زیندانی نهێنی وەك تاوان سەیر بکرێت.

رێکخراوی کوردستان بۆ جینۆساید
تۆڕی KONCICC
هەڵمەتی دادپەروەری

30-8-2024